

Potencijali razvoja turizma grada Križevaca i okolice

Orak, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:687369>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Antonio Orak

Potencijali razvoja turizma grada Križevaca i okolice

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2016.

Antonio Orak

Potencijali razvoja turizma grada Križevaca i okolice

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentorica: Mateja Petračić, dipl. oec.

Matični broj studenta: 0618610003

Karlovac, svibanj 2016.

SAŽETAK

Mnogobrojni prirodni i antropogeni resursi grada Križevaca i okolice predstavljaju veliki potencijal za razvoj turizma ovog kraja. Križevci kao grad duge i bogate povijesti, grad sa mnogo sakralnih objekata i svecem zaštitnikom grada Markom Križevčaninom, danas ima sve preduvjete za vjerski turizam koji iako postoji, nedovoljno je razvijen i još nije prepoznat kao komparativna turistička prednost Križevaca. Jedan od velikih potencijala čine i manifestacije od kojih je najpoznatije Križevačko veliko spravišće. Brojne šume, jezera, planina Kalnik, ali i sveukupna priroda uz povoljnu klimu i plodno tlo bitni su čimbenici za razvoj turizma. Lov i ribolov također čine turističku ponudu grada, ali su potrebna daljnja ulaganja kako bi se ovaj potencijal u potpunosti iskoristio. Vино i vinogradi ovog područja poznati su od davnina, a i danas se ovdje proizvode vrhunska vina. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju počinje realizacija projekata vezanih za vinski turizam pa se tako gradi vinska cesta sa dodatnim sadržajima što znatno utječe i na rast turističkih kapaciteta ovog područja. Planina Kalnik sa Starim gradom Veliki Kalnik kao i kalničko područje čine veliki prirodni, ali i antropogeni turistički resurs. Ponuda sportskih aktivnosti, bogat biljni i životinjski svijet, ali i manifestacije temeljene na povijesnim događajima Kalnik čine pravim mamcem za turiste. Križevci su i grad sporta s nekoliko slavniha sportaša, ali i respektabilnih klubova gdje se najviše ističu košarkaški i rukometni klub. Sve ove potencijale, ali i mnoge druge moguće je ostvariti samo uz educirane i stručne turističke djelatnike i racionalno promišljanje. Osnovni cilj ovog rada je ispitati i prikazati turističke potencijale grada Križevaca i okolice te ukazati na bogatu kulturno-povijesnu baštinu kao i mnogobrojne prirodne i antropogene resurse koji čine temelj za razvoj turizma ovog kraja. Također se u radu ukazuje na probleme s kojima je suočen turizam poglavito zbog nedostatka financijskih sredstava kao i nedovoljno educiranog turističkog kadra.

Ključne riječi: resursi Križevaca i okolice, kulturno-povijesne znamenitosti, prirodna obilježja, seoski turizam, manifestacijski turizam, europski fondovi za potporu turizma

ABSTRACT

Numerous natural and anthropogenic resources of Križevci and surrounding area have potential for tourism development in this region. Križevci today, as a city of long and rich history, where many sacral objects are located and with Marko Križevčanin as its patron saint, has all prerequisites for religious tourism. Despite that, religious tourism in Križevci is still not adequately developed and recognized as comparative advantage of Križevci. Manifestations represent one of the greatest potential, of which best known is Križevačko veliko spravišće. A great number of forests and lakes, Kalnik mountain and entire nature together with pleasant climate and fertile soil make important factors for tourism development. Hunting and fishing are also part of tourist offer in the city but there is a need for further investment in order to fulfill usage of this potential. Wine and vineyards in this area are known since ancient time. Even today in this place high quality wines are being made. As Croatia entered European Union, implementation of projects related to wine tourism had begun. For instance, currently there is a wine road being built together with amenities which significantly affects the growth of tourist facilities of this area. Kalnik mountain with Old Town Veliki Kalnik together with Kalnik area make large natural and also anthropogenic and tourism resource. The offer of sports activities, rich wildlife, and events based on historical events represent Kalnik as a real lure for tourists. Križevci is also a sports town with several famous athletes, but also respectable clubs with the most prominent basketball and handball club. It is possible to realize all of this resources, but only with rational thinking and employees who are well trained and professional. A main goal of this thesis is to examine and represent tourist potential which Križevci with his surroundings has. Furthermore, the goal is also to point out rich cultural and historical heritage together with many anthropogenic resources as a foundation for tourism development of this area. Also, thesis indicates problems which occur in tourism, mainly due to a lack of funding, but also because of poorly educated tourist employees.

Keywords: Resources of Križevci and surroundings, Cultural-historical sights, Cultural and historical sights, Natural features, Rural tourism, Tourism of manifestations, European funds for tourism support

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. OBILJEŽJA GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE	2
2.1. Položaj grada Križevaca.....	2
2.2. Prirodna obilježja grada Križevaca i okolice	4
2.3. Gospodarstvo i stanovništvo grada Križevaca i okolice	5
2.4. Počeci turizma i vrste	7
3.1. Prirodni resursi Križevaca.....	12
3.2. Antropogeni resursi Križevaca.....	15
3.2.1. Kapela sv. Marka Križevčanina	16
3.2.2. Crkva sv. Križa - Krvavi sabor Križevački	16
3.2.3. Grkokatolička katedrala Presvete Trojice	17
3.2.4. Križevački statuti.....	17
3.2.5. Stari grad Kalnik	18
3.2.6. Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci	19
3.2.7. Ostala materijalna i nematerijalna kulturna baština	20
4. TURIZAM GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE DANAS.....	22
4.1. Križevačko veliko spravišće.....	22
4.2. Dan Sv. Marka Križevčanina	23
4.3. Dani plemsta.....	24
4.4. Kalničke uncutarije	25
4.5. Moto utrka Velika nagrada Križevaca	26
4.6. Biciklističke staze Križevaca i okolice.....	26
4.7. Seoski turizam	27
4.8. Lov i ribolov.....	28
5. MOGUĆNOSTI BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE ..	30
5.1. SWOT analiza turističke ponude grada Križevaca i okolice.....	31
5.2. Vinske ceste.....	33

5.3. Planinski turizam.....	35
6. ZAKLJUČAK	37
POPIS LITERATURE.....	38
POPIS SLIKA	40
POPIS TABLICA.....	41

1.UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada prikaz je potencijala razvoja turizma grada Križevaca i okolice. To je prikazano kroz opis njegovih najznačajnijih prirodnih i antropogenih resursa, u razdoblju od 12. st. do danas.

Cilj rada je prikazati obilježja križevačkog kraja i okolice, navesti i opisati turističke resurse, ukazati na današnje stanje u turizmu grada Križevaca te predložiti smjernice za budući razvoj turizma. Osim toga provedena je i SWOT analiza budućnosti turizma grada Križevaca i okolice.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Podaci korišteni pri izradi ovog rada prikupljeni su iz stručne literature iz područja turizma, biologije i ekonomije. U radu su također citirani i dijelovi iz promotivnih turističkih materijala.

Pri obradi podataka korištena je metoda analize, a potom i metoda sinteze, metoda kompilacije, deskriptivna te komparativna metoda.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od šest poglavlja koja su dalje razrađena u podpoglavljja. Nakon prvog, uvodnog poglavlja u kojem su definirani predmet i cilj rada te izvori podataka i metode istraživanja, u drugom poglavlju navedena su i objašnjena obilježja grada Križevaca i okolice. Treće poglavlje obuhvaća turističke resurse grada Križevaca i okolice koji se u ovom poglavlju dijele na prirodne i antropogene. U četvrtom poglavlju pod nazivom Turizam grada Križevaca i okolice danas, razrađuju se mnogobrojne manifestacije i oblici turizma. U petom poglavlju govori se o budućnosti i smjernicama razvoja turizma križevačkog kraja kroz dva oblika turizma te SWOT analizi. Na kraju rada, u šestom poglavlju, izneseni su zaključci. Rad završava popisom korištene literature te popisom slika i tablica.

2. OBILJEŽJA GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE

Zbog povoljnog prometnog položaja grad Križevci odavno su bili dobro povezani s ostalim većim hrvatskim gradovima što je povoljno utjecalo i na gospodarski razvoj te kulturnu baštinu grada. Tome posebno svjedoče brojni kulturno-povijesni spomenici i sakralni objekti. Pretežito brežuljkast križevački kraj obiluje prirodnim ljepotama, bogat je vodom i šumama što predstavlja dobru osnovu za određene specifične oblike turizma. Kao prirodni resurs posebice se ističe planina Kalnik koja je spoj bogate kulturno-povijesne baštine i netaknute prirode.

Na području Križevaca nalaze se tri poduzetničke zone, ali se samo jedna ističe po obimu gospodarske djelatnosti koja se u njoj odvija dok su druge dvije u procesu izgradnje. Križevačko područje izrazito je usmjereno na poljoprivrednu proizvodnju. Sve je veći broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) koji privlače brojne male poljoprivrednike. Jedan od najvećih problema u poljoprivrednoj proizvodnji je velik broj malih parcela često međusobno udaljenih što poljoprivrednicima otežava njihovu obradu. Značajan problem je i visoka nezaposlenost što utječe na smanjenje broja stanovnika. Osobito su ugrožena manja ruralna područja.

Turizam ovog kraja temelji se pretežito na kulturno-povijesnoj baštini koja uključuje brojne manifestacije kao i važne povijesne ličnosti. Posebice se ističu manifestacijski, seoski, vjerski te lovni turizam.

2.1. Položaj grada Križevaca

Grad Križevci smješten je u Koprivničko-križevačkoj županiji u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske te pripada Panonskoj Hrvatskoj. Zauzima površinu od 263,72 km² što čini 15% ukupne površine Koprivničko - križevačke županije.¹

Na području grada još od antike i srednjeg vijeka nalazilo se križište prometnih pravaca od kojih je poznata cesta kralja Kolomana koja je povezivala sjevernu i južnu Hrvatsku. Jedno od

¹Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima,
http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, str 15.

tumačenja o postanku imena grada upravo navodi da je grad dobio ime po križanju putova na kojima je nastao.

Grad obuhvaća 60 naselja: Apatovec, Beketinec, Bojnikovec, Bukovje Križevačko, Carevdar, Cubinec, Čabraji, Dijankovec, Dedina, Doljanec, Donja Brckovčina, Donja Glogovnica, Donji Dubovec, Đurđić, Erdovec, Gornja Brckovčina, Gornja Glogovnica, Gornji Dubovec, Gračina, Ivanec Križevački, Jarčani, Karane, Kloštar Vojakovački, Kostadinovac, Križevci, Kučari, Kundevac, Lemeš, Lemeš Križevački, Majurec, Male Sesvete, Mali Carevdar, Mali Potočec, Mali Raven, Marinovec, Mičijevac, Novaki Ravenski, Novi Bošnjani, Novi Đurđić, Osijek Vojakovački, Pavlovec Ravenski, Pesek, Podbrđani Vojakovački, Podgajec, Poljana Križevačka, Povelić, Prikraj Križevački, Ruševac, Srednji Dubovec, Stara Ves Ravenska, Stari Bošnjani, Sveta Helena, Sveti Martin, Špiranec, Većeslavec, Velike Sesvete, Veliki Potočec, Veliki Raven, Vojakovac, Vujići Vojakovački i Žibrinovec.²

Slika 1. Grb grada Križevaca

Izvor: Grad Križevci, www.krizevci.hr, 15.02.2016.

Križevci su jedan od tri grada u županiji, pored Koprivnice kao centra županije te Đurđevca. Grad se nalazi u neposrednoj blizini Zagreba (udaljen je 57 km), dok je od županijskog središta Koprivnice udaljen 31 km. Upravo je blizina glavnoga grada Zagreba važan čimbenik u gospodarskom razvoju Križevaca.

²Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima, http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, str. 18.

2.2. Prirodna obilježja grada Križevaca i okolice

Reljef križevačkog područja može se podijeliti u nekoliko cjelina: gorski i brdoviti krajolik (iznad 300 m nadmorske visine) gdje se nalaze naselja Apatovec i Osijek Vojakovački, brežuljkasti i rebrasti kraj prigorja Kalničke gore (nadmorske visine 150-300 m), raščlanjen brojnim potocima (Veliki potok, Črnec, Kamešnica, Glogovnica i dr.) te nizinsko područje uz rijeku Glogovnicu. To je najniži (ispod 150 m nadmorske visine) i najnaseljeniji dio područja grada. Ovo je područje bogato vodom, a vodeni tokovi pripadaju savskom slivu (Glogovnica, Vrtlin, Koruška, Črnec i Kamešnica su pritoci rijeke Česme). Klima je umjerena kontinentalna s padalinama tijekom cijele godine te manjim količinama snijega. Najčešći vjetrovi su sjeverozapadnjak, jugozapadnjak i sjevernjak. Postotak obradivih površina koje se nalaze u posjedu obiteljskih gospodarstava (26.845 parcela) iznosi 90%.³

Tablica 1. Površina korištenog poljoprivrednog i ostalog zemljišta po kategorijama (u ha) na području Križevaca

Ukupno	Korišteno	Oranice i vrtovi	Povrtnjaci	Livade i pašnjaci	Voćnjaci i rasadnici	Vinogradi	Ostalo
12.020	9.384	6.129	23	2.828	145	259	2.636

Izvor: Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima, http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krizevcima.pdf, str.20.

Iz tablice je vidljivo da je veći dio poljoprivrednog zemljišta u Križevcima iskorišten gdje prednjače oranice i vrtovi te livade i pašnjaci. Manji dio otpada na vinograde, voćnjake, rasadnike i povrtnjake. Od korištenih oraničnih površina preko 80% koristi se za proizvodnju žitarica.

³Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima, http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krizevcima.pdf, str. 65.

2.3. Gospodarstvo i stanovništvo grada Križevaca i okolice

Na području grada Križevaca prisutan je relativno velik broj poduzetnika. Većinom su to mali poduzetnici od kojih samo dva spadaju u skupinu velikih i tri u skupinu srednje velikih poduzetnika. Globalna ekonomska kriza 2009. godine ostavila je traga i na križevačkim poduzetnicima pa tako u odnosu na 2008. godinu broj poduzetnika pada u naredne dvije godine. Najveći broj poduzetnika posluje u trgovini na veliko i malo (30%), slijedi prerađivačka industrija (23%) te građevinarstvo (8%). Trgovina na veliko i malo ostvaruje i najveću dobit, slijedi građevinarstvo i financijske usluge. Prerađivačka industrija već godinama bilježi gubitke.⁴

Obrti zauzimaju oko 18% od ukupnog broja zaposlenih u gospodarstvu Križevaca, a to su poglavito mali obrti. Prednjače trgovine na veliko i malo, ugostiteljstvo i turizam, uslužni obrti te proizvodni obrti. U Koprivničko-križevačkoj županiji djeluje Razvojna agencija Podravine i Prigorja (PORA) koja promiče i provodi različite aktivnosti i projekte usmjerene na razvoj županije pa tako i grada Križevaca. U organizaciji agencije PORA provodi se i tzv. IPARD program Europske unije za ruralni razvoj. Sredstvima tog programa financira se poljoprivredna proizvodnja u županiji.

U gradu se nalaze tri poslovne zone: Poduzetnička zona u Ulici Nikole Tesle, Poduzetnička zona Cubinec i Gospodarska zona Gornji Čret. Poduzetnička zona u ulici Nikole Tesle nalazi se u neposrednoj blizini centra grada i željezničke postaje. Tamo je sjedište trgovačkog lanca KTC, te mnoga druga privatna, trgovačka, uslužna i proizvodna poduzeća. Poduzetnička zona Cubinec nalazi se također u neposrednoj blizini željezničke postaje gdje posluju tri poduzeća od kojih je najznačajnije Komunalno poduzeće Križevci. Gospodarska zona Gornji Čret sa ukupnom površinom od 45,0 ha još je u izgradnji. Grad također subvencionira kamate za kredite poduzetnicima te na taj način potiče investicije.

Poljoprivreda na području Križevaca predstavlja važnu gospodarsku djelatnost pa se tako oko 40% stanovništva bavi nekim oblikom poljoprivredne proizvodnje. Na području grada Križevaca 2009. godine bilo je upisano 1.490 OPG-ova sa 4.719 upisanih članova. Od poljoprivrednih gospodarstava njih 308 je dohodovno, a 1.182 komercijalno. Na području grada nalazi se velik broj malih parcela što značajno umanjuje kvalitetu zemljišta te otežava njenu obradu. Takve

⁴AnalizasocijalnogiekonomskogstanjauGraduKriževcima,http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf,str. 58.

parcele bitno povećavaju troškove mehanizacije što poskupljuje u značajnoj mjeri ratarsku proizvodnju. Problem je također u većim udaljenostima između parcela i gospodarstava što podiže i troškove transporta. Prosječan posjed po gospodarstvu je ispod pet ha površine. U proizvodnji povrća najviše se proizvodi krumpir, zelje, paprika, krastavci i salata pod plastenicima, dok se kod voćaka najviše proizvodi jabuka, šljiva, manje količine breskve, oraha, kupine, kruške i višnje. Na području grada djeluje pet ekoloških proizvođača. U Križevcima se nalaze mnogobrojni vinogradi. Osim toga, najveća pojedinačna površina u županiji na kojoj je zasađena vinova loza nalazi se također u Križevcima. Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine na području Križevaca bilo je zasađeno 1.133.000 trsova daleko ispred Svetog Petra Orehovca koji je tada brojio 649.000 trsova.⁵ Klijeti kao tradicionalni prateći objekti uz vinograde čine potencijal za razvoj turističke ponude Križevaca. Stočarstvo je najzastupljenije u poljoprivredi Križevaca i okolice. Najviše je proizvođača mlijeka sa 10 i više krava, a takvih je na području grada oko sto. Tovom stoke bavi se petnaestak obiteljskih gospodarstava sa preko sto grla po gospodarstvu. Ostali poljoprivrednici bave se povremeno i s manjim brojem grla što ponajviše ovisi o osiguranoj hrani iz vlastite proizvodnje. Najveći problemi stočarstva na području Križevaca su nedostatak poljoprivrednih površina kojima bi se osigurala stočna hrana, mnogo malih parcela koje je teže i skuplje obrađivati, nedostatna zakonska dokumentacija za dio izgrađenih objekata te neorganiziranost.

Od posljednjih godina prošlog stoljeća do danas broj stanovnika u stalnom je padu pa je tako 2001. godine u Križevcima živjelo 22.195 stanovnika da bi 2011. taj broj pao na 21.155 stanovnika. U okolini Križevaca postoje četiri veća naselja koja imaju status općine: Kalnik (1.300 stanovnika), Sveti Petar Orehovec (4.500 stanovnika), Gornja Rijeka (1.700 stanovnika) i Sveti Ivan Žabno (5.200 stanovnika). Najbrojnija skupina stanovništva je ona od 20 do 59 godina i čini 56% od ukupnog broja stanovnika, slijedi skupina od 0 do 19 godina sa 23,3%, a na skupinu sa 60 i više godina otpada 20,7 % stanovništva. U gradu djeluju četiri dječja vrtića, dvije osnovne škole, Srednja škola Ivan Seljanec, Srednja gospodarska škola Križevci, Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga Križevci, renomirana glazbena škola Alberta Štrige, Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Križevci te Visoko gospodarsko učilište. Što se stupnja

⁵Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima, http://uprava.krivevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, str. 68.

obrazovanja tiče 4,6% stanovništva je bez osnovnoškolskog obrazovanja, 38,3% stanovnika ima osnovno obrazovanje, 32,4% stanovništva je sa srednjom stručnom spremom, a 7,4 % ima više ili visoko obrazovanje. Iz navedenih statističkih podataka vidljivo je da je velik broj stanovnika bez osnovnog obrazovanja ili sa samo osnovnim obrazovanjem.⁶

Zadnjih godina broj nezaposlenih na području Križevaca kretao se od 1.000 do 1.100 nezaposlenih. Više je nezaposlenih žena nego muškaraca, a većinu nezaposlenih čine osobe niže i srednje stručne spreme. Čak 40% osoba starijih od 40 godina je nezaposleno.⁷

2.4. Počeci turizma i vrste

Grad Križevci spominje se već 1193. godine u ispravama kralja Bele III. To je jedan od najstarijih srednjovjekovnih gradova sjeverne Hrvatske. U 13. stoljeću grad je podijeljen na dva dijela: Gornji i Donji grad. Između ta dva dijela traju razmirice sve do 1752. godine kada ih carica Marija Terezija ujedinjuje u jedan grad Križevce. Od davnina je administrativni centar i središte velike Križevačke županije koja je zauzimala skoro polovicu sjeverne Hrvatske. Ovdje se održavaju i hrvatski državni sabori od kojih je najznačajniji onaj iz 1397. godine. Tada je ubijen hrvatski ban Stjepan Lacković, a sabor se pamti kao "Krvavi križevački sabor". Sva ta bogata povijest kao i križište glavnih puteva privlačilo je mnoge trgovce i putnike u sam grad. Najznačajnija manifestacija nastala na temeljima povijesti i folklornoj tradiciji koja i danas privlači najviše turista u grad, zove se Veliko križevačko spravišće. Manifestacija se temelji na legendi iz 14. stoljeća koja govori o sukobu i pomirenju građana i seljaka ovoga kraja. Slične manifestacije povijesnih korijena koje privlače turiste u grad su: Obilježavanje Martinja i Vincekovog po Križevačkim štatutima (pisana pravila lijepog ponašanja), obilježavanje Svetog Marka Križevčanina (trećeg hrvatskog sveca iz 16. stoljeća). Na obližnjoj planini Kalnik smještena je na stjenovitom grebenu srednjovjekovna utvrda Stari grad Veliki Kalnik, prava atrakcija za planinare, penjače i ljubitelje prirode. Povijest je ostavila značajan trag i u općini Gornja Rijeka gdje je u 17. stoljeću u dvorcu Erdödy-Rubido živjela prva hrvatska operna

⁶AnalizasocijalnogiekonomskegostanjauGraduKriževcima,http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, str. 68.

⁷AnalizasocijalnogiekonomskegostanjauGraduKriževcima,http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, str. 61.

pjevačica grofica Sidonija Erdödy-Rubido. U njenu čast tamo se svake godine održava manifestacija pod nazivom Sidonijini dani. U Gornjoj Rijeci djeluje i udruga Potkalničkih plemenitaša čiji korijeni sežu preko 700 godina u prošlost. Ta udruga njeguje stare tradicijske plesove i kostime iz 19. stoljeća što predstavlja pravu atrakciju za posjetitelje. Na području općine Žabno, u okolici Brezovljana pronađeni su mnogobrojni arheološki nalazi sopotske kulture (2800.-2650. g.p.k.), tzv. brezovljanski tip sopotske kulture. Važno je spomenuti Obreške kleti na području općine Sv. Petar Orehovec koje su građene posebnim prigorskim stilom i stare su više od sto godina.

Iz svega navedenog vidljivo je da se turizam na križevačkom području temelji na bogatoj kulturno-povijesnoj baštini koja seže daleko u prošlost i koja obiluje mnoštvom vrijednih kulturno-povijesnih spomenika. U najznačajniju baštinu spada: Grkokatolička katedrala Presvetog trojstva iz 14. st., Crkva Sv. Križa iz 13. st., Hrvatski dom iz 1914. godine, Crkva Sv. Ane iz 17. st., Starogradsko groblje (jedno od najljepših u Hrvatskoj) te Župna crkva Uznesenja Marijina u Gornjoj Rijeci.

Sama manifestacija Križevačko Veliko spravišće (od 1968. godine) koja se svake godine odvija u lipnju i traje tri dana obuhvaća razne aspekte turističke ponude pa se tako turistima nudi bogata gastronomska ponuda, raznovrstan kulturno-zabavni program za djecu i odrasle, sportska događanja, izložba malih životinja, izložba vina, mnogobrojni koncerti i nastupi folklornih društava i drugo.

Osim manifestacijskog turizma, u Križevcima i okolici prisutan je i vjerski turizam koji je prvenstveno vezan uz blagdan Sv. Marka Križevčanina u rujnu svake godine. Kanonizacija ovog sveca provedena je 1995. godine u Slovačkoj. U dane Sv. Marka Križevčanina u gradskim se crkvama održavaju svete mise, razna duhovna događanja, koncerti i tribine koje posjećuju vjernici iz svih krajeva Hrvatske.

Nadalje, posljednjih se godina razvija seoski turizam gdje se ističe obitelj Rakić sa svojim posjedom nedaleko od Križevaca uz jezero Čabraji. Imanje je uređeno u tradicionalnom stilu te gostima nudi autentično seosko iskustvo. U blizini ovog imanja nalazi se i lovno područje jedno od aktivnijih na području Križevaca. Osim jezera Čabraji u neposrednoj blizini Križevaca nalazi

se i jezero Ravenska Kapela na kojem se ribolov odvija pod pokroviteljstvom Športsko ribolovnog kluba Križevci.

Projekt "Prekogranične vinske ceste" sufinanciran je iz fondova EU kroz IPA program Mađarska-Hrvatska 2007.-2013., a cilj mu je stvaranje prekograničnih vinskih cesta te promocija vinskog turizma. Tako je nastala vinska cesta Križevci-Kalnik-Orehovec, opremljena je vinska kuća u Križevcima, obnovljena cesta i parkiralište kod jezera Čabraji i drugo.

Tablica 2. Ukupan broj dolazaka, noćenja i struktura turista Općine Kalnik u razdoblju 2014.-2015. godine

2013. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	323	696
Domaći turisti	257	580
Strani turisti	66	116
2014. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	360	714
Domaći turisti	283	556
Strani turisti	77	158
2015. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	400	609
Domaći turisti	320	493
Strani turisti	80	116

Izvor: Turistička zajednica općine Kalnik, <http://www.tz.kalnik.hr/>, (16.02.2016.)

Iz tablice je vidljivo da je broj dolazaka od 2013. godine do 2015. godine u blagom porastu što se odnosi i na broj stranih turista kojih je 2015. godine bilo najviše. S druge pak strane broj noćenja je varirao kroz ove tri godine, a najveći broj ostvaren je u 2014. godini. Najmanji broj noćenja u tri navedene godine bio je 2015. kada je na području Kalnika noćilo oko 15% manje turista nego godinu prije. Iz toga se može zaključiti da bi turistička zajednica (TZ) Kalnik u budućnosti trebala više ulagati u sveobuhvatnu turističku ponudu kalničkog kraja čime bi se povećao broj dolazaka turista.

Tablica 3. Ukupan broj dolazaka, noćenja i struktura turista u gradu Križevcima i okolici u razdoblju od 2014. do 2015. godine

2013. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	1879	3698
Domaći turisti	1209	2248
Strani turisti	670	1250
2014. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	1.741	3.414
Domaći turisti	931	1.599
Strani turisti	810	1.815
2015. godina	Dolasci	Noćenja
Ukupno	2.131	4.217
Domaći turisti	1.371	2.245
Strani turisti	760	1.972

Izvor: Turistička zajednica grada Križevaca, <http://www.tz-krizevci.hr/>, (15.02.2016.)

Iz tablice je vidljivo da na području grada Križevaca broj dolazaka i noćenja, kako domaćih tako i stranih turista, lagano raste. Tome je ponajviše pridonio blagi gospodarski oporavak te sredstva iz

EU fondova koja su omogućila ostvarenje raznih projekata vezanih uz turizam. Tako su otvorene vinske ceste, ulaže se u lov i ribolov kao i seoski turizam koji je prepoznat kao atraktivan specifični oblik turizma na ovom području.

3. TURISTIČKI RESURSI GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE

U turističke resurse grada Križevaca i okolice ubrajamo prirodne i antropogene resurse. Prirodni resursi ovog kraja dobar su preduvjet za razvoj turizma ponajviše zbog raznolikosti reljefa, blage klime, bogatstva vodom i općenito očuvanog okoliša. Zbog svih tih preduvjeta se na ovom području može naići na bogatu floru i faunu od čega se posebno ističu kalničke endemske biljne vrste. Također, ovaj kraj bogat je šumama u kojima obitava divljač što omogućuje razvoj lovnog turizma. U okolici Križevaca nalaze se i dva veća jezera bogata ribom.

Mnoštvo antropogenih resursa Križevaca i okolice čine pretpostavku za razvoj manifestacijskog, vjerskog, ali i seoskog turizma. Najznačajniji antropogeni resursi su kapela sv. Marka Križevčanina, crkva sv. Križa, Grkokatolička katedrala Presvete Trojice, Križevački statuti, Stari grad Kalnik i Dvorac Erdödy-Rubido.

3.1. Prirodni resursi Križevaca

Prirodne resurse grada Križevaca i okolice poglavito možemo podijeliti na planinu Kalnik, mnogobrojne šume i nekoliko jezera. Planina Kalnik kao najatraktivniji prirodni resurs obiluje bogatom florom i faunom što cijene planinari, izletnici i sportaši, ali i zbog svoje povijesti privlači zaljubljenike u kulturnu baštinu kojih je svake godine sve više.

Reljef grada Križevaca i okolice pretežito je brežuljkast, dok se najviše ističu brdovita rubna područja Kalničkog gorja koja čine jedan od najatraktivnijih prirodnih, ali i antropogenih resursa županije. Križevačko-kalnička regija ili Kalničko prigorje nalazi se u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i zapadnom dijelu Koprivničko-križevačke županije na povoljnom prometnom položaju, tzv. Sjevernim hrvatskim vratima koja spajaju srednju i istočnu Europu sa Zagrebom i lukama na sjevernom Jadranskom moru.⁸ Planina Kalnik pripada Žumberačko-medvedničko-kalničkom gorskom nizu gdje su se od davnina presijecali prometni pravci Podravine i Posavine. Što se građe samog gorja tiče, Kalnik ima veoma raznovrsnu geološko-petrografsku građu pa su tako stijene različite geološke starosti i načina postanka. Najviši vrh Kalnika je Vranilac (643m), zatim slijedi Peca (624m), Vuklec (572 m), Podrevec (547 m), Pusta Barbara (460m) i vrh Škrinja (504m). Istočno od grada Velikog Kalnika proteže se u dužini oko 4,5 kilometara stjenoviti

⁸ Žulj, N., Križevci i Kalničko prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 17.

uglavnom pošumljeni greben zvan Kalnička greda s vrhovima Vuklec (572 m), Podrevec (547 m) i Škrinja(504 m).⁹

Sva su ta uzvišenja pokrivena blagom šumskom vegetacijom i zaobljena što ostavlja dojam valovitosti mora. Južni gorski niz proteže se u duljinu od 30-ak kilometara i tu se nalaze najviši vrhovi sa već spomenutim vrhom Vranilac. Sjeverni dijelovi Kalnika pripadaju nastavku alpskog planinskog niza, a srednji i južni imaju obilježja stijena unutrašnjih Dinarida. Na sjevernom području u mjestu Ljubelj kopao se zlatni pijesak, bila su nalazišta crnog i bijelog mramora te prekrystalizirani oblici kalcijeva karbonata. Najviši dijelovi kalničkog grebena izgrađeni su od krednog vapnenca, dolomita te karbonatnih blokova. Kalničko prigorje određuju tri reljefno-klimatska obilježja: gorski krajolik na sjeveru, u središnjem dijelu Kalničke gore, pošumljen i slabije naseljen kraj, zatim brežuljkasti kraj na južnim obroncima Kalničke gore i manjem dijelu Bilogore i nizinsko područje uz rijeku Glogovnicu i druge vodotoke koje karakterizira ravničarski kraj s oranicama, livadama i šumama.¹⁰

Klima Kalničkoga gorja uvjetovana je njegovim geografskim smještajem, reljefnim i položajnim uvjetima te vegetacijom. Čitavo područje smješteno je u zoni umjereno-kontinentalne klime sa srednjom godišnjom temperaturom 9,8 °C i prosječnom količinom padalina od približno 900 mm.¹¹

Danas se na području Kalnika zbog tektonske razlomljenosti na svim kamenolomima kopa samo kamen za običnu gradnju jer nema uslojenih stijena koje bi omogućile i tehničku obradu kamena.¹² Kalničko gorje na više je mjesta razlomljeno prodorima i potočnim dolinama od čega najveću udolinu čini potok Ljuba. Drugi potoci koji se nalaze na tom području su potok Črnec kod Vojnovca, potoci Kamešnica, Glogovnica, Petkovec, Gliboki te Koprivnička Rijeka.

Kalnička tla također su veoma različita pa su tako zastupljeni gotovo svi tipovi glavnih tala. Lesivirana tla bez upliva erozije javljaju se na nižim i zaravnjenim položajima dok se iznad eruptivnih stijena javljaju posebne vrste tala gdje je uočljiv utjecaj fluvijalne erozije.

⁹Planinarsko društvo Kalnik Križevci,

http://www.pdkalnik.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=15, 15.03.2016.

¹⁰ Žulj, N., Križevci i Kalničko prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 18.

¹¹ Horvat, G., Šume Kalnika, Tonimir, Varaždinske Toplice, 2012. str. 21.

¹² Kranjčev, R., Kalnik-Izprigodnebaštine kalničkog gorja i prigorja, Ogranak Matice hrvatske Koprivnica, Koprivnica, 2008, str. 7.

Vapnenačko-dolomitna crnica, smeđa i lesivirana tla javljaju se na vapnenačkoj i dolomitnoj podlozi. Tlo kalničkog gorja podložno je eroziji te ogoljavanju kamenog supstrata. Na nižim položajima, napose u Prigorju, razvijaju se raznolike vrste tala povoljna za poljoprivrednu proizvodnju.

Kalničko područje može se pohvaliti raznovrsnim biljnim i životinjskim svijetom. Šume Kalnika spominju se već u doba Rima, ali u kontekstu prepreka za razvoj i širenje ljudskih djelatnosti, jer su zauzimalle prostore koje je čovjek želio prilagoditi svojim potrebama (naselja, putevi, poljoprivreda).¹³ Od šuma ovog područja zastupljeni su hrast kitnjak, obični grab, bukva, medunac, crni jasen, cer, divlja kruška, a ponegdje lipa i tisa. Starost pojedinih šumskih stabala na kalničkom području doseže i do 100 godina. Trećina šuma Kalnika u privatnom je vlasništvu. Jak antropogeni utjecaj čovjeka na šumsku vegetaciju posebice je vidljiv na sjeverozapadnim dijelovima gorja. Nepravilno gospodarenje šumama i poljoprivrednim gospodarstvima najviše je vidljivo na nagnutim površinama s južne i sjeverne strane kalničkih grebena gdje zbog erozije klizi tlo i sav njegov biljni pokrivač. Ovo je najuočljivije u blizini Kalničkog potoka. U šumskim područjima Kalničkog gorja nalazi se veliko i bogato carstvo gljiva. Od kvalitetnijih gljiva tu su obični vrganj, šiljatonogi vrganj, borov vrganj, kraljevka, hajdinjak i proljetni vrganj, a na južnim padinama kalničkog grebena moguće je naći i razne vrste tartufa.

Prisutne su i mnogobrojne endemske biljne vrste kao što su alpski jaglac, kalnička šašika, lovorasti likovac, lazarkinja i sl. Na kalničkim livadama udomaćilo se oko 500 vrsta leptira, od kojih su najznačajniji leptir srebrocrtnik, noćni leptir brezov prelac te Velika prelijevalica. Što se pak ostalog životinjskog svijeta tiče, prisutni su gmazovi od kojih najznačajnije naše dvije otrovnice poskok i riđovka, zatim bjelouške, smuklje i bjelice. Od manjih sisavaca tu se nalaze šišmiši, rovke, puhovi, lasice te veliki šumski mrav. Fosilni ostaci i drugi arheološki nalazi još i danas predstavljaju izazov arheolozima, geolozima i povjesničarima. Neki nalazi ukazuju na život na području Kalnika u vrijeme mlađeg kamenog doba od prije 5000 godina.

¹³ Horvat, G., Šume Kalnika, Tonimir, Varaždinske toplice, 2012., str. 35.

Slika 2. Općina Kalnik

Izvor: Turistička zajednica općine Kalnik, www.tz.kalnik.hr, 15.02.2016.

U okolini Križevaca nalaze se dva jezera nastala izgradnjom umjetnih brana, Čabraji i Ravenska Kapela, koja su pod nadležnosti Športsko ribolovnog kluba Križevci. Ova jezera uz netaknutu prirodu nude i bogat ulov pa se tako u ovim vodama može uloviti šaran, amur, smuđ, štika, mreene, som, a u posljednje vrijeme i pastrvni grgeč. Zbog bogatstva ribljeg fonda na ovim jezerima svakodnevno pecaju mnogobrojni ribiči. Športsko ribolovni klub Križevci sudjeluje i na mnogobrojnim natjecanjima, kako domaćim tako i međunarodnim.

3.2. Antropogeni resursi Križevaca

Antropogeni resursi Križevaca odnose se ponajviše na sakralne objekte pa se tako ističe kapela sv. Marka Križevčanina, crkva sv. Križa i Grkokatolička katedrala Presvete Trojice. Stari grad Kalnik i dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci također čine atraktivne antropogene resurse posebice Stari grad Kalnik koji posjeduje značajne potencijale za daljnji razvoj manifestacijskog, seoskog i kulturnog turizma.

3.2.1. Kapela sv. Marka Križevčanina

Sv. Marko Križevčanin kao zaštitnik grada Križevaca i kapelica koja nosi njegovo ime jedni su od najvećih antropogenih turističkih resursa grada. Kapela sv. Marka Križevčanina nekada se nazivala kapela sv. Ladislava, koji je ostao njezin zaštitnik. To je najveća kapela od tri barokne koje se nalaze na području grada. Od 1995. godine kada je papa Ivan Pavao II. u Košicama, Marka Križevčanina proglasio svetim, građani nazivaju kapelu uglavnom njegovim imenom.¹⁴

Kapela se nalazi u Gornjem gradu, potječe iz 17. st. i pripada ranobaroknom stilu s gotičkim obilježjima. Svetohranište u kapeli datira iz vremena poslije 1650. godine, a iz tog vremena potječe i kip Marije s djetetom na polumjesecu. Kapela je obnovljena 1731. godine, kada je i dobila tri oltara, glavni i dva bočna, a iste godine nastala je i slika sv. Ladislava nepoznatog autora. Druga obnova uslijedila je 1993. godine pa se od tada na glavnom oltaru nalazi i slika sv. Marka Križevčanina, rad križevaškog slikara Zorana Homena.¹⁵ Za vrijeme manifestacije, a poglavito 7. rujna kapelica u Gornjem gradu gdje se održavaju misna slavlja okuplja mnogobrojne vjernike iz cijele Hrvatske.

3.2.2. Crkva sv. Križa - Krvavi sabor Križevački

Križevci su već u 14. st. postali upravno središte velike Križevačke županije, a u tom su razdoblju u gradu održani i mnogobrojni sabori. Time se u 13. i 14. st., iako bez privilegija, Donji grad ekonomski brže i snažnije razvijao. Sabori su se najvjerojatnije održavali unutar kastruma, gdje se nalazila i župa sv. Križa, pa je stoga ta crkva uživala poseban ugled u Slavoniji. Zaštićen zidovima utvrde, održao je kraj Žigmund, 27. veljače 1397. čuveni Krvavi sabor na kojem su njegovi pristaše pogubili Stjepana Lackovića koji je na saboru predvodio hrvatsko plemstvo.¹⁶ Tom prilikom ban Lacković i njegov sin Andrija te hrvatski plemići nenaoružani su došli do mjesta održavanja sabora misleći da uživaju kraljevu zaštitu. U burnoj svađi koja je uslijedila padaju teške riječi i na kraju kraljevi vazali potežu mačeve na bana Lackovića, njegovog sinovca Andriju te hrvatske plemiće. Nakon toga hrvatska vojska pošla je u Križevce gdje se vodila bitka

¹⁴ Žulj, N., Križevci i Kalničko prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 106.

¹⁵ Žulj, N., op.cit., str. 106.

¹⁶ Žulj, N., op. cit., str. 42.

sa Žigmundovim pristašama pri čemu je život izgubilo tridesetak Hrvata. Kasnije je hrvatski puk pod vodstvom Stjepana Prodavića pokušao osvetiti bana Lackovića no bez uspjeha, a Žigmund se sa svojim podanicima povlači u Ugarsku.

Crkva sv. Križa najstariji je sačuvani spomenik u gradu, ali i jedna od najstarijih crkava kontinentalne Hrvatske. U pisanim se izvorima spominje već 1232. godine. Jedinstveni barokni mramorni oltar Svetog Križa iz 1756. godine, rad Francesca Robbe, prenesen je iz zagrebačke katedrale prilikom Bolleove neogotičke obnove. Početkom 20. stoljeća Crkva Sv. Križa obnovljena je uz poštivanje ranijih vrijednosti. Od 1914. godine jedno od najvećih djela Otona Ivekovića, slika s prikazom „krvavog sabora“ širine preko osam metara krasi lik svetišta.¹⁷

3.2.3. Grkokatolička katedrala Presvete Trojice

Grkokatolička katedrala Presvete Trojice i biskupska rezidencija sjedište je grkokatoličke biskupije u Hrvatskoj. To je svakako najznačajnija sakralna građevina na području Križevaca, a smještena je u Gornjem gradu u smjeru Varaždina.

Crkva je nastala na temeljima samostana Augustinaca iz 14. stoljeća, a kasnije franjevačkog samostana iz 17. stoljeća građenog u baroknom stilu. Početkom 19. stoljeća crkva se postupno mijenja i poprima obilježja istočne liturgije, a samostan se usklađuje s potrebama biskupske rezidencije.¹⁸ U razdoblju od 1895.-1897. godine katedrala je obnovljena u neogotičkom stilu. Sljedeća obnova uslijedila je tijekom Drugog svjetskog rata kada je biskup Janko Šimrak dao obnoviti slike, klupe i drugi drveni inventar. Tada su pozlaćeni i drvorezi na oltaru te provedena ventilacija kako bi se smanjila vlaga koja je glavni uzrok degradacije crkvenog inventara.

3.2.4. Križevački statuti

Križevački statuti kao najzanimljivija hrvatska pravila lijepog ponašanja za stolom sežu u 14. odnosno 16. st. ovisno o izvoru. Prva teza iz 16. st. kaže da je križevački kraj koji je bio bogat

¹⁷ Turistička zajednica grada Križevaca, <http://www.tz-krizevci.hr/kulturna-bastina/grad-8-crkvenih-tornjeva/item/75-crkva-sv-kriza.html>, 15.03.2016.

¹⁸ Žulj, N., Križevci i Kalničko prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 78.

vinogradima i dobrim vinom privlačio strance koji bi se pridruživali veselicama. Često je dolazilo do svađa koje bi završavale i tragično pa su donesena pravila lijepog ponašanja za stolom i tako su nastali Križevački statuti. Druga pak teza iz 14. st. govori o zavadi križevačkih purgera i kalničkih šljivara. Kako bi došlo do pomirbe održano je Križevačko veliko spravišće odnosno veselica koja je bila regulirana po pisanim pravilima odnosno Križevačkim statutima. Tri osobe brinule su za regule: križevački notarijuš, kalnički kaštelan i varoški sudac. Statuti govore da se u svakom društvu moraju održati tri zdravice: "zdravica domovini, pajdašiji i lepšem spolu" i to uz "cifrasti" način govorenja. Dva osnovna pravila statuta govore o vinu. Prvo ističe da vino uljepšava i razveseljuje čovjeka i umanjuje mu brige, dok drugo govori da se vino i svako drugo žestoko piće treba konzumirati umjereno i razumno jer u suprotnom razara čovjekov život, otuđuje ga od prijatelja i nanosi mnogo zala.¹⁹ Kroz statute Križevci su se promaknuli u grad dobrog vina i zabave. Zdravica se pila iz bilikuma, posude koju je imala svaka kuća. Riječ bilikum dolazi od njemačke riječi willkommen. Bio je običaj da se kod ulaska u nečiju kuću pije zdravica iz bilikuma. Sam čin zdravice odmah se unosio u hižni protokol, knjigu koja se čuvala u svakoj kući najčešće pod ključem.

3.2.5. Stari grad Kalnik

Na sjevernom grebenu planine Kalnik nalazi se srednjovjekovna utvrda Stari grad veliki Kalnik. Stari grad nalazi se između dva viša brda, na brdu zvanom Katalina. Prvi se put Stari grad Veliki Kalnik spominje 1243. godine kao "castrum nostrum Kemluk".²⁰

Legenda kaže da se kralj Bela IV. na jesen 1241. godine bježeći pred Tatarima sklonio u utvrdu na Kalniku. Pošto su Tatari danima opsjedali utvrdu, kralju je ponestalo hrane. Kalnički seljaci su noću bacali u utvrdu grane pune zrelih kalničkih šljiva i tako su se branitelji grada prehranili. Tatari su, vidjevši da se grad ne može osvojiti, odustali od opsade. Kralj Bela IV. je nakon toga podijelio Kalničanima plemenitaške titule koje su u pisanim dokumentima kasnije potvrdili i drugi vladari. Neki od vlasnika ovog grada bili su: ban Roland, kralj Sigismund, zagrebački biskup, ban Ivan Korvin, te obitelji Alapič, Orehoczy, Erdődy, Drašković i Keglević. Tijekom 16.

¹⁹Turistička zajednica grada Križevaca, <http://www.tz-krizevci.hr/kulturna-bastina/krizevacki-statuti.html?tmpl=component&print=1>, (15.02.2016.)

²⁰Žulj, N., Križevci i Kalničko prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 167.

i 17. stoljeća Turci bezuspješno pokušavaju osvojiti utvrdu da bi 1565. godine doživjeli veliki poraz kod Obreža Kalničkog.²¹

Više stilova gradnje prisutno je u Starom gradu. Utvrda se stalno dograđivala pa je tako vidljiv utjecaj romanike, gotike i baroka. Najviši dio grada ujedno je i najstariji. Znamenita je i kapela sv. Katarine koja se nalazi u donjem dijelu grada. Danas utvrdu posjećuju mnogobrojni planinari i izletnici, naročito na Praznik rada 1. svibnja kada se na području Kalnika održava manifestacija pod nazivom Kalničke uncutarije. S utvrde se pruža jedan od najljepših pogleda na Križevce.

3.2.6. Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci

Dvorac Erdödy-Rubido nalazi se u općini Gornja Rijeka, u zapadnom dijelu Kalničkog gorja, a sagrađen je u drugoj polovici 17. st., na mjestu tadašnje stare kurije. Sagrađila ga je obitelj Orehovečki, a nakon njih bila je u posjedu obitelji Chamaré, operne dive Sidonije Rubido-Erdödy i drugih vlasnika. U 19. st. glavno pročelje se oblikuje u historicističkom stilu.

Ovaj kasnorenesansni dvorac, građen na kat u obliku slova U, ima na uglovima dvije cilindrične kule, dok pobočna krila spaja zid koji zatvara unutrašnje dvorište. Oko dvorca nalazio se njegovan i uređen park i voćnjak sa gospodarskim zgradama. Plemkinja, grofica, operna primadona i podupirateljica hrvatskoga narodnog preporoda, Sidonija Rubido-Erdödy u svom je dvorcu navodno prva otpjevala hrvatsku himnu "Lijepa naša domovino".²²

U dvorcu se nalazi i kapela sv. Ivana Nepomuka koja 1866. godine dobiva sakristiju. Oltar iz tog vremena danas se nalazi u župnoj crkvi u Gornjoj Rijeci jer je kapela uništena 1946. godine. U drugom svjetskom ratu dvorac je služio kao logor za židove, a najpotresnija priča vezana uz dvorac, je ona iz 1942. godine koja govori o tome kako je iz logora Stara gradiška i Uštice u dvorac prebačeno oko 400 dječaka. Dječaci s područja Kozare u Bosni u dobi od 7 do 14 godina trebali su u dvorcu biti preodgojeni. Mnogi su umrli od gladi i zaraznih bolesti, a samo njih stotinjak je preživjelo i prebačeni su u Jastrebarsko. Uz dvorac pokopano je 200 dječaka koji su podlegli bolestima. U spomen njima podignut je spomenik u parku. Nakon Drugog svjetskog rata dvorac je služio kao osnovna škola sve do 1984. godine.

²¹Žulj, N., Križevci i Kalničko gorje, Veda, Križevci, 2006, str. 167.

²²Op. cit., str 142.

Perivoj dvorca uređen je u baroknom stilu što je vidljivo i danas, iako je perivoj znatno osiromašen. Barokni stil se najbolje odražava u vidu dugih aleja i putova koji su u odnosu na dvorac geometrijski postavljeni. Najznačajnije su tri aleje, jedna kao glavni prilaz dvorcu, a druge dvije su usporedne s glavnim pročeljem. Nekada se ispred dvorca prostirao i cvjetnjak površine 800 m², a južno od dvorca nalazio se mali perivoj i vrt.

Dvorac je 2007. godine prodan tvrtki Split Ship Management Ltd u čijem je i danas vlasništvu. Dvorac je danas prazan i u ruševnom stanju i kao takav predstavlja neiskorišteni turistički antropogeni resurs križevačkog kraja.

Slika 3. Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci

Izvor: Putovnica.net, www.putovnica.net, 15.02.2016.

3.2.7. Ostala materijalna i nematerijalna kulturna baština

Osim navedenih antropogenih resursa Križevci se mogu pohvaliti još nekim kulturnim znamenitostima. Od ostale materijalne i nematerijalne kulturne baštine ovdje se nalazi gradsko groblje, Župna crkva Uznesenja Marijina te klijeti u Obrežu podno Kalnika.

Gradsko groblje nalazi se na sjeveru grada još od 1898. godine, iza barokne kapele sv. Roka a između cesta koje vode za Apatovac, Glogovnicu i Svetu Helenu. Križevačko groblje po svojoj uređenosti i skladu između prirode i klesarskog umijeća ne zaostaje za poznatim Varaždinskim i drugim grobljima sjeverozapadne Hrvatske. Gotovo svi grobovi imaju uređene spomenike, od kojih se ističu spomenici palim židovima u Prvom svjetskom ratu (rad M. Sabljara, secesija), spomenici obitelji Strahinčak (secesija), J. Kuščiću, spomenik pjesniku Antunu Nemčiću,

Marcelu Kiepachu, obitelji Kuzman, borcima palim u Domovinskom ratu i mnogi drugi. Posebno treba istaknuti brojne spomenike grkokatoličkih biskupa i svećenika kao što su spomenici biskupa Đ. Smičiklasa, biskupa I. Hranilovića, kanonika Đ. Badovnica i drugi.²³ Stjepan Podhorski je 1910. godine projektirao arkade u historicističkom stilu koje su bile dio židovskog dijela groblja. Ovo groblje nalazilo se na južnom prilazu gradu iz smjera Vrbovca, na uzvisini nedaleko od crkve Majke božje Koruške. Židovski dio groblja osnovan je sredinom 19. stoljeća, a napušten 1898. godine.²⁴

U Glogovnici, naselju sještenom 10 kilometara sjeverno od Križvaca nalazi se Župna crkva Uznesenja Marijina koja potječe iz 15. stoljeća i koja je sačuvala elemente iz razdoblja romanike. U crkvi je sačuvano pet svetačkih kipova starijih i od same crkve. Oni predstavljaju najznačajniji primjer romaničke plastike kontinentalne Hrvatske. Tradicionalno se u Glogovnici svake godine za vrijeme blagdana Velike Gospe održava misno slavlje i procesija koji okupljaju mnoštvo vjernika iz Križevačkog kraja. Osim misnih slavlja posjetiteljima su ponuđeni mnogobrojni kulturni i sportski sadržaji.

Vrlo atraktivno i za posjetitelje primamljivo je naselje vinogradarskih klijeti u Obrežju podno Kalnika popularno nazvano Ilica. Riječ je o naselju vinogradarskih klijeti smještenih u niz ispod kojeg se na pitomim obroncima Kalničke gore nalaze vinogradi njihovih vlasnika. Naselje ovih nevelikih klijeti izgrađeno je uglavnom u 19. stoljeću i prvoj polovici 20. stoljeća, iako neki vlasnici tvrde da su njihove klijeti starije od dvjesto godina. To bi značilo da su podignute još krajem 18. stoljeća. Prvih četrdesetak klijeti u nizu napravljene su od drva, uglavnom hrastovine i bukovine, a u izvornom obliku bile su pokrivene raženom slamom. Glavna im je namjena bilo čuvanje vina i svega onoga što je potrebno za njegovu proizvodnju. U svakoj se klijeti tako nalazi po nekoliko lagva (bačvi), poneka zapremine i do 1000 litara, preša za grožđe, pute (drvene posude u kojima se tek ubrano grožđe prenosilo do klijeti), kace, moštalka (rašljasto pomagalo kojim se gnječilo grožđe u kaci), grebljica (drveno strugalo kojim su se bačve čistile od taloga) itd. Tu se mogu naći i demižoni, boce, mali stol i pokoji tronožac za domaćina i njegove goste.²⁵

²³ Žulj, N., Križevci i Kalnička prigorje, Veda, Križevci, 2006, str. 114. i 117.

²⁴ Križevci.eu, https://www.krizevci.eu/hr_HR/kri%C5%BEevci/lokacije/ostale+lokacije/, 15.03.2016.

²⁵ Planinarski dom Kalnik, http://www.pldom-kalnik.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=149, (15.02.2016.)

4. TURIZAM GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE DANAS

Danas se u Križevcima i njegovoj okolici održava nekoliko većih manifestacija. Najveća i najposjećenija od njih je Križevačko veliko spravišće. Dan sv. Marka Križevčanina, zaštitnika grada, obilježava se svake godine i privlači brojne vjernike. U Gornjoj Rijeci održava se manifestacija pod nazivom Dani plemstva, a na Kalniku svake godine 1. svibnja Kalničke uncutarije. Također, svake se godine u Križevcima održava i sportska manifestacija Moto utrka Velika nagrada Križevaca koja se boduje za prvenstvo Hrvatske.

Zahvaljujući sredstvima iz fondova EU na području Križevaca i okolice uređeno je nekoliko biciklističkih staza od kojih neke prolaze netaknutom prirodom kalničkog kraja. Posljednjih se godina značajna sredstva ulažu u razvoj seoskog turizma pa je tako na ovom području nastalo nekoliko seoskih gospodarstava koja se bave turizmom. Zbog bogatstva šumama i čistim vodama u okolici Križevaca razvija se lovni i ribolovni turizam koji također nadopunjuje ponudu seoskog turizma.

4.1. Križevačko veliko spravišće

Glavni izvor turističke ponude grada Križevaca je njegova bogata kulturno-povijesna baština što se i danas ogleda u brojnim manifestacijama koje se održavaju u gradu i okolici. Najznačajnija takva manifestacija je Križevačko veliko spravišće. Svake godine drugi vikend u lipnju održava se ova manifestacija koja privlači brojne posjetitelje iz Križevaca, ali i okolnih gradova. Ovu najveću turističku manifestaciju u gradu organizira Turistička zajednica Grada Križevaca uz podršku Ministarstva turizma, Hrvatske turističke zajednice, Koprivničko-križevačke županije, Grada Križevaca te različitih, najčešće lokalnih, sponzora. Sama manifestacija temelji se na pomirbi križevačkih purgera i kalničkih šljivara prikazanoj u scenskom obliku, a sve na temeljima križevačkih statuta (stara pisana pravila lijepog ponašanja). Tom se prigodom gostima predstavljaju svojim radovima brojni glazbenici, slikari, glumci, kuhari koji kuhaju po autohtonim receptima te stari tradicionalni obrti. Posjetitelji također mogu organizirano obići križevačke crkve i znamenitosti, voziti se gradom u kočijama ili turističkim vlakom. Broj posjetitelja lagano raste svake godine tako da danas broj posjetitelja u tri dana kada se održava manifestacija bude i do 15.0000.

Slika 4. Križevačko veliko spravišće

Izvor: Smart travel, <http://smart-travel.hr/krizevacko-veliko-spravisce/>, 15.02.2016.

U novije doba od sportskih događaja posebno se ističu konjičke igre u kojima sudjeluju mnogi natjecatelji iz zemlje i inozemstva na atraktivnim konjima. Vrhunac posjećenosti su večernji koncerti estradnih zvijezda koji se održavaju sve tri večeri manifestacije. Na glavnoj pozornici održavaju se brojne priredbe kulturno-umjetničkih društava domaćih i inozemnih izvođača, a posjećenost istih bilježi najveći rast posjetitelja. Jedan od najboljih tamburaških sastava u zemlji - Tamburaški orkestar Glazbene škole Alberta Štrige svake godine održava glazbeni program na Spravišću. Posjetitelji mogu uživati i u programu Gradskog puhačkog orkestrara Križevci kojim dirigira maestro Mario Komazin. Manifestacija završava pomirbom purgera i šljivara te atraktivnim vatrometom.

4.2. Dan Sv. Marka Križevčanina

Sveti Marko Križevčanin (pravim imenom Marko Krizin) rodio se krajem 16. st. u Križevcima. Studirao je u filozofiju u Grazu, a teologiju u Rimu. Kasnije radi kao svećenik u Zagrebu a potom kao kanonik u Ostrogonskoj biskupiji, te kao profesor i ravnatelj sjemeništa u Trnavi. Povjerena mu je i uprava nad jednom opatijom kod Košica u Slovačkoj. U to vrijeme grad zauzimaju kalvinisti, a Marko sa svojim kolegama Pongraczom i Grozdieckim pomaže katolicima da prebrode teške trenutke u gradu. Sva trojica su zatvorena i mučena. Na kraju su sva trojica pogubljena ne želeći se odreći svoje vjere. Papa Ivan Pavao II. ih je 1995. godine proglasio

svetima u Košicama. Domovinska proslava kanonizacije održana je 10. rujna 1995. godine u Križevcima, a na svečanosti je bio prisutno oko 20.000 ljudi. Kao spomen na tog velikog sveca i sugrađanina Križevčani svake godine od 28. kolovoza do 15. rujna obilježavaju dane Sv. Marka Križevčanina. U te dane u Križevcima može se govoriti o vjerskom turizmu jer se na mnogim duhovnim i vjerskim sadržajima okupljaju vjernici i svećenstvo iz cijele zemlje. Od bogatog programa izdvajaju se brojna misna slavlja kao i duhovne obnove, koncerti duhovne glazbe, radionice za djecu, predstavljanja vjerske publicistike, razne tribine i predanja i dr. Osobito su posjećena misna slavlja na otvorenom kao npr. 2015. godine kada je glavno misno slavlje predvodio kardinal Bozanić. Dvije križevačke crkve nose ime ovoga sveca, to su crkva sv. Marka Križevčanina i crkva Blažene Marije Djevice i sv. Marka Križevčanina.

4.3. Dani plemsta

Udruga Potkalnički plemenitaši i općina Gornja Rijeka svake godine organiziraju manifestaciju pod imenom Dani plemstva. Manifestacija se kao i mnoge druge križevačke manifestacije temelji na tradiciji potkalničkog plemstva, tzv. šljivara. Ova tradicija seže u daleku prošlost hrvatskog plemstva starog i preko 700 godina. Dani plemstva obiluju kulturno-zabavnim programom pa se tako održavaju izbori za najplemkinju, najplemića i najprinceze, nastupaju mnogobrojne folklorne skupine, održavaju se misna slavlja te turnir u malom nogometu.

U sklopu udruge Potkalničkih plemenitaša djeluje i plesna skupina koja njeguje povijesne plesove te dvorske i salonsko-građanske plesove iz prve polovice 19. st. (valceri, kadrile, polke). Nastupaju u replikama originalnih krinolina i svečanih odjela iz 19. st. i to diljem Hrvatske, a ugošćuju i druge slične plesne udruge. Ističe se i tamburaški sastav koji djeluje u sklopu udruge.²⁶

Osim Dana plemstva udruga organizira još dvije manifestacije. To su Sidonijini dani i Kestenijada u Kostanjevcu (selo udaljeno dva km od Gornje Rijeke). Sidonijini dani (u veljači) manifestacija je koja je posvećena prvoj hrvatskoj opernoj divi i poznatoj ilirskoj umjetnici, grofici Sidoniji Rubido Erdödy (1819-1884). Grofica je zadnjih 20-ak godina svojeg života provela u dvorcu u Gornjoj Rijeci a njeni posmrtni ostaci nalaze se u grobnici župne crkve

²⁶ Starigradovi, utvrde, dvorciisrednjovjekovnakultura, <https://darkoantolkovic.wordpress.com/2014/06/05/udruga-potkalnicki-plemenitasi/>, 15.02.2016.

Uznesenja blažene djevice Marije. Kestenijada je treća manifestacija u organizaciji UPP koja se održava polovicom listopada, a posvećena je branju kestena i pripremi jela od kestena.

4.4. Kalničke uncutarije

Kalničke uncutarije tradicionalna su manifestacija koja se svake godine održava na Kalniku povodom Praznika rada u organizaciji TZ Općine Kalnik i brojnih drugih pokrovitelja.

Program manifestacije čine zabavno-glazbene i sportske priredbe bliske svim kategorijama posjetitelja: mladima, obiteljima s djecom, planinarima, sportašima, itd. Cilj manifestacije je privući nove i zadržati postojeće posjetitelje kalničkog kraja i okolice. Kroz manifestaciju se promovira turistička ponuda Kalnika, što uključuje ugostiteljsku ponudu autohtonih jela i vina. Manifestacija je namijenjena posjetiteljima svih generacija koji tradicionalno posjećuju Kalnik uoči 1. svibnja. Bogat i raznolik program razlog je više za posjet Kalniku u neko drugo vrijeme tijekom godine, radi obilaska povijesnih znamenitosti, sporta, kupnje autohtonih proizvoda i sl.²⁷

Slika 5. Kalničke uncutarije

Izvor: Križevci.info,

<https://www.krizevci.info/2012/04/27/praznik-rada-uz->

²⁷ Turistička zajednica općine Kalnik, <http://www.tz.kalnik.hr/events/event/kalnicke-uncutarije-2/> (15.02.2016.)

Za vrijeme manifestacije posjetitelji mogu odsjesti u nekim od smještajnih kapaciteta u naselju Kalnik kao što su "Kuća za odmor Luka 10" koja raspolaže s dva odvojena objekta za smještaj gostiju, te smještajni kapaciteti TZ Općine Kalnik s 30 ležajeva smještenih u 5 soba. U podnožju Starog grada Kalnika nalazi se novouređeni Planinarski dom koji uz restoran pruža i uslugu smještaja ukupnog kapaciteta 34 ležajeva.

4.5. Moto utrka Velika nagrada Križevaca

Moto utrka Velika nagrada Križevaca tradicionalno se održava na stazi u Gornjem gradu u organizaciji Auto moto kluba Križevci, uz suorganizaciju Hrvatskog motociklističkog saveza, križevačke policijske postaje i Zajednice sportskih udruga iz Križevaca, te pod pokroviteljstvom grada i županije.

Prva utrka održana je 1991. godine. Utrka privlači natjecatelje i gledatelje iz cijele Hrvatske a nerijetko i susjednih zemalja. Svake godine sve je više posjetitelja pa je tako 2015. godine premašen broj od 8000 gledatelja koji su uživali u utrci. Prihod od ulaznica često je namijenjen humanitarnim akcijama čime brojni posjetitelji mogu doprinijeti potrebitima. Atraktivnosti utrke doprinose i nastupi mažoretkinja te Gradskog puhačkog orkestra.

4.6. Biciklističke staze Križevaca i okolice

Grad Križevce i okolne općine povezuju biciklističke staze koje prolaze postojećim cestama s malo prometa i obilaze kulturno-povijesne atrakcije križevačkog kraja. U cilju izgradnje biciklističkih staza i njihove prateće infrastrukture u 2014. i 2015. godini provodio se projekt "BA biking" - "Od Balatona do Jadrana". Radi se o međunarodnom projektu u kojem sudjeluje Hrvatska i Mađarska, sufinanciran od strane EU sa 85% ukupnih sredstava dok ostatak snose korisnici projekta - grad Križevci i mađarska općina Balatonszemes.

Projekt je vrijedan 925.630 eura, a grad Križevci, kao nositelj projekta, raspolaže s proračunom od 591.650 eura. U sklopu projekta, u Križevcima i okolici izgrađeno je i rekonstruirano gotovo

četiri kilometra biciklističkih staza. Dio novca iskorišten je i za brdsko-biciklističke staze od Križevaca do Kalnika i kružnu biciklističku stazu od Križevaca do Čabraja.²⁸

U okolici Križevaca nalaze se dvije potpuno označene i novouređene brdsko-biciklističke staze: Staza A vodi prema Kalniku i omiljena je ruta članova Križevačke udruge biciklista. Kao i sve ostale staze, kreće iz središta grada, a završava na 480 metara nadmorske visine podno zidina Staroga grada Veliki Kalnik. Staza većim dijelom prati staru planinarsku stazu prema Kalniku. Idealna je za brdske rekreativce, ali i za naprednije "MTB" vozače. Staza nije kružnog oblika pa je povratak zamišljen istim putem. Na stazi se izmjenjuju šumski putovi, makadam i asfalt. Dužina u jednom smjeru iznosi 18 km. Nakon strmog završnog uspona i dolaska na cilj, bicikliste očekuje pogled prema podnožju Kalnika i samom gradu Križevcima. Staza B, kao druga brdska staza u okolici grada, također je osmišljena od strane članova Križevačke udruge biciklista. Kružnog je oblika, a njezin je cilj jezero Čabraji. Ono se prostire na oko 8 ha, čime privlači turiste željne mira, ribolova i dugih šetnji netaknutom prirodom. Obala je idealna za kampiranje, a šuma tik uz jezero jamči intimnost i osamu. Staza, načinjena kombinacijom šumskih putova i cesta, nije prezahtjevna te se stoga preporučuje brdskim rekreativcima unatoč dužini od 27 km.²⁹

Križevačka udruga biciklista uz potporu grada Križevaca i ostalih gradskih institucija tijekom godine tradicionalno organizira tri biciklijade. To su uskršnja, ljetna i jesenska biciklijada, što je i dodatni razlog posjećenosti ovog kraja od strane sportskih rekreativaca i zaljubljenika u prirodu.

4.7. Seoski turizam

Brojna seoska gospodarstva, vinogradi i klijeti, prirodne ljepote, ali i tradicionalne manifestacije s narodnim običajima predstavljaju vrlo dobar preduvjet razvoja seoskog turizma. Neke od provedenih studija zaključuju da je potencijal razvoja turizma, posebice seoskog, nedovoljno iskorišten, a time je onemogućen snažniji gospodarski rast križevačkog kraja. U okolici Križevaca valja izdvojiti dva veća seoska gospodarstva, a to su Seoski turizam Rakić i Obiteljsko izletište Novak.

Imanje obitelji Rakić nalazi se u malenom selu Čabraji, a uređeno u tradicionalnom stilu starinskih seljačkih domaćinstava. Nudi razgledavanje okolice, vožnju biciklima, jahanje na

²⁸MinistarstvoturizmaRepublikeHrvatske, <http://www.mint.hr/default.aspx/print.aspx?id=16274>, (15.02.2015.)

²⁹ Letak biciklom po prigorju, <https://www.kub.hr/wp-content/uploads/2015/05/Letak-Biciklom-po-Prigorju.pdf>, (15.02.2015.)

poniju, razgledavanje etno-zbirki, demonstraciju rada mlina i tkalačkog stana. Restoran nudi bogatu ponudu domaćih jela prema staroj recepturi. Od smještajnog kapaciteta gostima je na raspolaganju jedan dvokrevetni i jedan trokrevetni apartman te tri dvokrevetne sobe.³⁰ Gospodarstvo posjeduje i prostrano parkiralište koje može primiti do 30-ak automobila. U blizini gospodarstva nalazi se i jezero Čabraji koje omogućava posjetiteljima rekreativni ribolov. Seoski turizam Rakić idealan je za organizaciju raznih proslava kao i izlete u prirodi, a sve u neposrednoj blizini grada.

Na području općine Sv. Ivan Žabno, u mjestu Cepidlak smješteno je obiteljsko izletišta Novak, od Zagreba udaljeno samo 50 km. Na imanju se nalazi restoran sa 400 sjedećih mjesta i bogatom gastronomskom ponudom koja uključuje pripremu mnogih tradicionalnih jela. Posjetiteljima se pruža mogućnosti jednodnevnih izleta, organizacije svadbenih svečanosti, poslovnih objeda i dr. Sadržaji izletišta namijenjeni su svim dobnim skupinama. U parku imanja su izloženi predmeti stari i više od 200 godina koje su ljudi koristili u svakodnevnom životu. Sportska ponuda uključuje sportske terene za nogomet, badminton i slične aktivnosti, najam quada (četverocikla), bočalište kao i najam opreme za ribolov. Mali zoološki vrt samo je jedan od atraktivnih sadržaja koji se nude posjetiteljima ovog izletišta.

U neposrednoj okolini Križevaca nalazi se i Gornjevinska klet, originalna drvena kuća izgrađena 1908. godine, a preseljena na današnju lokaciju 1990. godine. Novouređeni objekt otvoren je 1993. godine kao reprezentativni ugostiteljski objekt, s ponudom autohtonih jela, pića i napitaka. Ponuda ovog ugostiteljskog objekta uključuje organizaciju obiteljskih i poslovnih objeda, raznih proslava, prezentacija i dr.

4.8. Lov i ribolov

Prirodne ljepote križevačkog kraja pogoduju razvoju lova i lovnog turizma za kojeg postoje mogućnosti daljnje valorizacije. Povijest lovačkih društava na području Križevaca seže u 60. godine prošlog stoljeća i u to vrijeme je lovištima uglavnom dominirala sitna divljač, kasnije se javlja divlja svinja, a 70-ih godina i jelen. Na području grada Križevaca djeluje Lovačko društvo "Sv. Hubert", površine preko 77.000 hektara koje se prostire na područjima Kalnika, Gornje Rijeke, Sv. Petra Orehovca i Sv. Ivan Žabno te grada Križevaca. Konfiguracija lovišta je nizinsko

³⁰ Turistička zajednica Grada Križevaca, <http://www.tz-krizevci.hr/turisticka-ponuda/smjestaj/item/139-seoski-turizam.html> (15.02.2016.)

brdovita sa mnogo poljoprivrednih parcela na kojima se uzgajaju različite poljoprivredne kulture. Zbog mnogo šuma i šumaraka te mnogobrojnih manjih vodotoka lovište mami zaljubljenike u lov iznimnom privlačnošću prirodnih resursa. Društvo ima 13 lovniha jedinica-grupa, a svaka posjeduje lovački dom.³¹ Društvo je osnovano s ciljem zaštite i promicanja osobnih i zajedničkih interesa u razvoju, unapređenju, uzgoju, zaštiti, lovu i iskorištavanju divljači i njenih dijelova kao i s ciljem zaštite biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači. Dio dozvoljenog odstrela na ponudi je za turistički odstrel (fazan, zec, srnjak, divlja svinja), a moguć je lov i na divlje patke i prepelice. Sitne i krupne divljači optimalan je broj zbog brige lokalnih lovaca o istim. Na sjeveru križevačkog kraja u općini Kalnik formirano je lovište Kalnik koje se proteže na 9.472 ha i u privatnom je zakupu, dok se na istoku nalazi državno lovište Polum veličine 7.268 ha koje se također nalazi u privatnom zakupu.

Dva najvrjednija jezera u križevačkom kraju su jezera Čabraji i Ravenska Kapela. Oba jezera su umjetna i izgrađena za potrebe ribiča, tj. za sportski ribolov. Površina manjeg jezera Čabraja iznosi 7,6 ha dok veća Ravenska Kapela ima površinu od 14 ha. Jezera se nalaze u neposrednoj blizini Križevaca, a pristupne ceste do jezera su kvalitetne pa je moguć prijevoz do same vode. Oba su pod nadležnosti Športskog ribolovnog kluba Križevci koji broji oko 170 članova. Jezera imaju i pripadajuće ribičke kuće s pratećim objektima. Ribolovno društvo priređuje nekoliko puta godišnje ribolovne dane gdje se natječu ribiči, ali i upoznaje građane sa ribolovom a nude se i autohtoni riblji specijaliteti.

³¹TurističkazajednicagradaKriževaca, <http://www.tz-krizevci.hr/turisticka-ponuda/aktivni-odmor/lov.html>, 15.02.2016.

5. MOGUĆNOSTI BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA GRADA KRIŽEVACA I OKOLICE

Grad Križevci s okolicom koja uključuje kalničko Prigorje obiluje prirodnim i antropogenim turističkim resursima koji su od iznimne važnosti za razvoj turizma ovog kraja. Što se prirodnih resursa tiče, to se ponajviše odnosi na planinu Kalnik i kalnički kraj. Antropogenih resursa kao potencijala za razvoj turizma u gradu Križevcima i okolici ima napretek, a posebno se ističu mnogobrojni sakralni objekti i manifestacije.

Jedan od najvažnijih čimbenika za razvoj turizma Križevaca i okolice je bolja promocija grada kao turističke destinacije te razvoj turističkih programa i turističke ponude. Turističku ponudu je potrebno prilagoditi širim dobnim skupinama. Potrebno je afirmirati Križevce i Kalnik kao destinacije obiteljskog, vinskog i religijskog turizma. Vinsku cestu Križevci-Kalnik-Orehovec kao primjer uspješnog sufinanciranja iz europskih fondova potrebno je dodatno afirmirati i raditi na njejoj prepoznatljivosti. Križevačko veliko spravišće kao vodeća manifestacija u Križevcima dobar je primjer prema kojem bi trebalo razvijati i druge manifestacije. Tu se misli na poticanje, bolju koordinaciju i organizaciju samih manifestacija. Sve to moguće je samo ako je postojeće turističko osoblje educirano i stručno pa je tako važno i dalje ulagati u obrazovanje mladih turističkih kadrova i konstantno usavršavati postojeće. Jedna od smjernica je i povezivanje i okupljanje turističke ponude Križevačko-kalničke regije (Prigorja) te brendiranje istog u popularnu turističku destinaciju kontinentalne Hrvatske.

Turistička zajednica općine Kalnik usko surađuje na projektima s općinom, tako da je trenutno u izradi projektna dokumentacije za „Kalnik – Nevidljivi grad – uređenje arheološkog nalazišta“, zatim uređenje Trga Stjepana Radića u Kalniku, izgradnja pješačke staze Šopron-Kalnik, građevinska obnova kulturnog dobra: Stari grad Veliki Kalnik, crkva sv. Brcka u Kalniku, crkva sv. Martina na arheološkom nalazištu Kalnik-Igrišće, kapela sv. Andrije u Kamešnici. Turistička zajednica surađuje i prati redovita godišnja arheološka istraživanja na brončano dobnom lokalitetu Kalnik-Igrišće, a uz financijsku potporu Hrvatske turističke zajednice i Općine Kalnik radi na revitalizaciji Poučne staze, koja će proslaviti 20. godišnjicu od kada je dana na uporabu 8. lipnja 1996. godine na Dan zaštite planinske prirode u Hrvatskoj.

5.1. SWOT analiza turističke ponude grada Križevaca i okolice

SWOT analizom ukazuje se na snage, slabosti, prilike i prijetnje turističke ponude grada Križevaca i okolice. U nastavku su grafičkim prikazom navedena i objašnjena sva 4 čimbenika ove analize.

Tablica 4. SWOT analiza turističke ponude grada Križevaca i okolice

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - lijep i sačuvan krajolik - bogatstvo kulturnih i povijesnih spomenika - bogata kulturna baština (tradicionalne manifestacije) - povoljan geoprometni položaj 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno smještajnih kapaciteta - nedovoljno kadrova u turizmu i turističkih djelatnika sa adekvatnim obrazovanjem - nedostatak konferencijskih prostora - nedovoljna izgrađenost konjičkih staza, šetnica i planinarskih staza - nedovoljno afirmiran vinski turizam - nedostatna promidžba i marketing turističkih manifestacija i brendiranje grada - neadekvatna interpretacija i signalizacija turističkih atrakcija (putokazi, table s natpisima i opisima i sl.)
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - mogućnost razvoja ruralnog turizma kroz seoska poljoprivredna gospodarstva i vikend-programe - razvoj konjičkog turizma i dugih jahačkih ruta - razvoj vinskog turizma - mogućnost razvoja religijskog turizma - mogućnost razvoja poslovnog turizma - mogućnost daljnjeg korištenja EU fondova za turizam 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljan interes lokalnog stanovništva za razvoj ruralnog turizma i za daljnje obrazovanje u turizmu - nedovoljna ulaganja u razvoj turizma

Izvor: Analiza socijalnog i ekonomskog stanja u Gradu Križevcima, http://uprava.krizevci.hr/images/Marija/Analiza_socijalnog_i_ekonomskog_stanja_u_Gradu_Krievcima.pdf, 15.03.2016.

Turističke snage križevačkog kraja ogledaju se ponajprije u lijepom i sačuvanom krajoliku, bogatstvu kulturnih i povijesnih spomenika te tradicionalnim manifestacijama. Okolica Križevaca obiluje šumama, livadama, potocima te već spomenutim dvama jezerima. Uz umjerenu klimu, dovoljnu količinu padalina te plodno tlo ovaj kraj pogodan je za poljoprivrednu proizvodnju, a posebice za voćarstvo i vinogradarstvo. Sve to prostire se brežuljkastim krajem podno planine Kalnik samo 60 km od glavnog grada. Grad Križevci kao slobodni kraljevski grad od davnina imao je jak politički i kulturni utjecaj. Mnogobrojni su sakralni objekti od kojih su najznačajniji augustinski samostan i crkva Sv. Križa gdje se najvjerojatnije održao Krvavi sabor Križevački, Križevačka grkokatolička katedrala, Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci te neizostavni Stari grad Kalnik na kojem se temelje mnogobrojne legende. Stari grad Kalnik kao i kalničko područje posjeduju brojne prirodne i antropogene komparativne prednosti te su jedan od najvećih križevačkih turističkih potencijala. Da bi se ti potencijali ostvarili potrebna su daljnja ulaganja i investicije orijentirane na izgradnju ugostiteljskih objekata, smještajnih jedinica i turističke infrastrukture sa posebno važnim dodatnim sadržajima. Snage turističke ponude ogledaju se i u mnogobrojnim poznatim Križevčanima od kojih valja istaknuti književnika Antuna Nemčića čiji se spomenik nalazi u središtu grada na istoimenom trgu, a rodna kuća u Gornjem gradu u Križevcima. Zaštitnik grada i treći kanonizirani hrvatski svetac sv. Marko Križevčanin također ima svoju crkvu u Gornjem gradu. Treba još spomenuti Alberta Štrigu, opernog pjevača i Ilirca, te Franju Markovića, jednog od vodećih intelektualaca svog vremena, pjesnika, saborskog zastupnika, profesora i prvog dekana Filozofskog fakulteta u Zagrebu te rektora sveučilišta. Najdulja križevačka ulica u Gornjem gradu nosi njegovo ime. Križevačko veliko spravišće najveća je i najatraktivnija manifestacija na području Križevaca i kao takva predstavlja veliki turistički potencijal za daljnji razvoj turizma. Bogat kulturno-zabavni program privlači brojne posjetitelje iz Hrvatske, ali i inozemstva kojih zna za lijepog vremena biti i do 10.000. Potrebna su daljnja ulaganja u smještajne kapacitete, ugostiteljske objekte te veći marketinški naponi kako bi ova manifestacija dosegla svoj puni potencijal. Ostale značajnije manifestacije u Križevcima i okolici su Dani Sv. Marka Križevčanina, Dani plemsta u Gornjoj Rijeci, Kalničke uncutarije te Moto utrka Velika nagrada Križevaca.

Što se pak slabosti tiče, križevački turistički potencijali najviše su neiskorišteni zbog nedovoljno razvijene turističke infrastrukture i nedovoljnog smještajnog kapaciteta što je najuočljivije za većih manifestacija kada posjetitelji često nemaju mogućnost smještaja u samom gradu. Nadalje,

nedovoljno je kadrova u turizmu i turističkih djelatnika sa adekvatnim obrazovanjem što je od iznimne važnosti za razvoj turizma nekog područja. Potrebno je povećati i broj konferencijskih prostora te izgraditi više kvalitetnih konjičkih staza, šetnica, planinarskih staza i staza za brdski biciklizam. Iako je križevačko vino visoke kvalitete, nedovoljno je afirmiran vinski turizam, a nedostatak adekvatno stručnih kadrova otežava njegov razvoj. Od nedostataka treba spomenuti i neadekvatnu interpretaciju i signalizaciju turističkih atrakcija (putokazi, table s natpisima i opisima i sl.).

Prilike za razvoj turizma grada Križevaca i okolice mnogobrojne su, a ulaskom Hrvatske u Europsku uniju neke od njih sada je puno lakše realizirati zahvaljujući mnogobrojnim europskim financijskim fondovima potpore. Posebno se ističe mogućnost razvoja ruralnog turizma kroz seoska poljoprivredna gospodarstva i vikend-programe poglavito zbog očuvane i atraktivne prirode križevačkog kraja, ljubaznih ljudi te bogate ponude autohtonih jela. Razvoju ruralnog turizma pridonio bi i razvoj konjičkog turizma i novih jahačkih ruta. Daljnjim razvojem vinskog turizma i vinskih cesta križevački vinogradari bili bi u mogućnosti bolje plasirati svoja vina diljem Hrvatske, ali i izvan nje. Zbog svojih mnogobrojnih sakralnih objekata, ali i manifestacija temeljenih na vjeri, Križevci imaju veliki potencijal za daljnji razvoj religijskog turizma. Druge prilike uključuju mogućnost razvoja poslovnog turizma što zahtijeva izgradnju konferencijskih dvorana te daljnje povećanje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta.

Od prijetnji najviše se ističu dvije, a to su nedovoljan interes lokalnog stanovništva za razvoj ruralnog turizma kao i daljnje obrazovanje u turizmu te općenito nedovoljna ulaganja u razvoj turizma. Također primjetan je i nedostatak financijskih sredstava kojima bi se mogli realizirati turistički projekti.

5.2. Vinske ceste

Od davnina je križevački kraj bio poznat po brojim vinogradima kao i kvalitetnom vinu. Već spomenuti Križevački statuti i bilikum iz kojeg su se ispijale zdravice govore o vinskoj tradiciji koja seže u 14. stoljeće. Kako je križevačko vino od davnina privlačilo posjetitelje u Križevce možemo govoriti i o prvom obliku vinskog turizma na ovom području. Križevački vinogradi trenutno se prostiru na 66, 47 ha, dok je još 7 ha pripremljeno za sadnju novih nasada. Za sadnju

vinove loze najpogodnije je Kalničko podneblje gdje se posebno ističe Graševina Križevci koja je poznata još iz doba Marije Terezije.³²

Vinogorje Kalnika pripada regiji Zapadne kontinentalne Hrvatske, podregiji Prigorje-Bilogora, a obuhvaća Grad Križevce, te općine Kalnik, Sv. Petar Orehovec, Sv. Ivan Žabno i Gornja Rijeka. Uz kontinentalnu klimu, cjelogodišnje vjetrove i oko 900 mm prosječnih godišnjih padalina, ovo područje idealno je za vinogradarstvo. Neka od značajnijih vina ovog područja su: Graševina, Rajnski rizling, Chardonnay, Sauvignon bijeli, Pinot bijeli, Silvanac, Pinot sivi, Frankovka, Pinot crni te lokalna autohtona sorta Klešćec.

Hrvatska kao članica Europske unije potiče razvoj kontinentalnog turizma pa je tako 1. veljače počela provedba projekta "Od vinogradarske tradicije do vinskog turizma - stvaranje prekograničnih vinskih cesta" koji je sufinancirala Europska unija kroz IPA prekogranični program Mađarska-Hrvatska 2007.-2013. u vrijednosti 85% ukupne vrijednosti projekta koji iznosi 412.288,80 eura. Glavni korisnici projekta su Grad Križevci, projektni partneri Vinska cesta Pécs-Mecsek i Udruga vinskih podruma Mecsek te pridruženi partneri Općina Kalnik i Općina Sveti Petar Orehovec. Ova vinska cesta uključuje 13 vinogradara, vinara i ugostitelja. Glavni cilj projekta je razvoj vinskih cesta i stvaranje uvjeta za vinski turizam u prekograničnom području. Tim projektom osnovana je vinska cesta Križevci- Kalnik- Orehovec što je omogućilo rast turističkih kapaciteta na tom području, a sve uz pomoć Vinske ceste Pécs-Mecsek, odnosno na temelju mađarskih iskustava. Projektom je omogućeno i opremanje Vinske kuće u Križevcima, rekonstrukcija ceste i parkirališta kod jezera Čabraji te promocija vinske ceste kao i podizanje kvalitete ljudskih resursa.

Od vinograda ističe se Badel 1862 koji sa svojom ukupnom površinom od 73,95 ha ima zasađenih oko 300.000 trsova u tri vinograda (Greberanec, Široko Brezje i Gornja Rijeka) i proizvede godišnje oko 330.000 litara Graševine i Graševine barique. Valja još istaknuti Vinariju Delić (Chardonnay, Sauvignon blanc, Pinot crni, Merlot i Cabernet franc.) te OPG Dragutin Kamenjak (Chardonnay, Pinot sivi, Bouvier i Klešćec) koji iako na manjim površinama proizvode vrhunska vina.

³² Badel 1862, <http://www.badel1862.hr/hr-HR/Brandovi/Vinarija-Krizevci.html?Y3RnXDIwLHBcMzg%3D>, 15.02.2016.

Na vinskoj cesti Križevci-Kalnik-Orehovec nalazi se i pet ugostiteljskih objekata u kojima se priprema i poslužuje hrana i piće, a od njih 2 nude i uslugu smještaja (Planinarski dom Kalnik i Seoski turizam Rakić).

5.3. Planinski turizam

Kalnik je privlačio planinare i zaljubljenike u prirodu još sredinom 19. stoljeća. Još davne 1853. Josip Schlosser-Klekovski i Ljudevit Vukotinović pisali su o ljepotama prirode Kalnika. Prvi službeni izlet Hrvatskog planinarskog društva na Kalnik organiziran je davne 1878 godine. Poznati hrvatski arhitekt Stjepan Planić tridesetih godina prošlog stoljeća projektirao je jedan od najljepših planinarskih domova u Hrvatskoj.³³ Više od 10 planinarskih staza pravi su mamac za planinare i zaljubljenike u prirodu. Neke od najzanimljivijih su: Sedam zubi, Kalnička greda, Kalnik-Varaždinske toplice te Poučna staza.

Staza Sedam zubi vodi od Planinarskog doma preko sedam stijena do najvišeg vrha Vranilca. Stazu od 500 metara koliko je dugačka moguće je prijeći za 40-ak minuta. S ove atraktivne staze pružaju se prekrasni vidici. Staza Kalnička greda je na svom početku i kraju većinom pošumljena, duga je 4.500 metara i za obilazak iste su potrebna 2-3 sata. Staza Kalnik-Varaždinske toplice vodi preko grebena Hruškovec prema selu Ljubelj. U rano proljeće uslijed topljenja snijega u blizini staze nalazi se petometarski slap. Pet do šest sati potrebno je kako bi se obišlo ovu devet km dugu stazu. Poučna staza Kalnik kružna je staza duga oko pet kilometara i nalazi se na 480-520 metara nadmorske visine. Stazom su raspoređene edukativne table kojima se posjetitelje upoznaje sa bogatim biljnim svijetom Kalnika. Na stazi se nalaze i povijesni ostaci crkve sv. Martina (romanika), Zavjetni kamen te arheološko nalazište iz brončanog doba. Staza je jedinstveni prirodni edukativni poligon u ovom dijelu Europe jer prolazi kroz dva mikroklimatska područja. Nastala je suradnjom planinara Planinarskog društva Kalnik i prof. dr. Đure Rauša i mr. Ivana Đuričića.³⁴

Padobrasko jedrenje (paragliding) veoma je popularan oblik sportske rekreacije na Kalniku. Zbog svoje relativno niske nadmorske visine i brzog pristupa poletištima omiljen je kod domaćih, ali i inozemnih letača. Zahvaljujući dobrom padinskom vjetru i konfiguraciji planine mnogi

³³Turistička zajednica općine Kalnik, <http://www.tz.kalnik.hr/aktivni-odmor/planinarenje/>, (16.02.2016.)

³⁴Turistička zajednica općine Kalnik, <http://www.tz.kalnik.hr/aktivni-odmor/planinarenje/>, (16.02.2016.)

letovi traju i nekoliko sati. Na Kalniku se nalaze tri poletišta za pilote parajedrilica a to su: Poletišta Zapad-Kalnik, Poletišta Rampa-Kalnik te Poletišta Mali Kalnik. Dodatna pogodnost je i to što se piloti mogu lokalno informirati o vremenskim uvjetima putem meteo stanice postavljene na Zapadnom startu.

Kalnik je pogodan i za slobodno penjanje i sa preko 160 penjačkih smjerova privlači brojne penjače. Visina stijena za penjanje varira od deset do pedeset metara što je idealno za sportsko penjanje. Svi penjački smjerovi nalaze se u blizini planinarskog doma gdje je i besplatan parking s oko pedeset parkirnih mjesta. Neki od najatraktivnijih smjerova za penjanje su: Stari grad-gornji dio (7-22 m), Stari grad-donji dio (6-15 m), Rimski prolaz (12-21 m), Prvi zub (6-18 m) i Zapadni greben (150 m).

6. ZAKLJUČAK

Grad Križevci i općina Kalnik posljednjih godina ulažu znatne napore u razvoj kontinentalnog turizma. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju iz europskih fondova dobivena su znatna sredstva za razvoj i realizaciju gospodarskih, turističkih te kulturnih projekata. Najbolji primjeri toga su odobrena sredstva IPA projekta u suradnji s mađarskim partnerima za izgradnju i uređenje gradske knjižnice. U sklopu istog projekta obnovljena je biciklistička staza na širem križevačkom području (Biciklom od Balatona do Jadrana), "Projekt od vinogradske tradicije do vinskog turizma - stvaranje prekograničnih vinskih cesta" također u suradnji s mađarskim partnerima te obnova Sinagoge u kojoj se danas nalazi Turistička zajednica grada Križevaca (projekt ViNaK). Glavnina turističke ponude u Križevcima i okolici vezana je uz manifestacije koje se uglavnom temelje na povijesnim osobama i događajima. Ovdje ima još mnogo prostora za napredak. Ukoliko bi se obnovili postojeći objekti kao što su Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci i Stari grad Kalnik za koji već postoji projektna dokumentacija za obnovu ("Kalnik - Nevidljivi grad - uređenje arheološkog nalazišta") okolica Križevaca mogla bi biti privlačna turistima iz cijele Hrvatske.

Križevački kraj pretežito je ruralno područje te kao takvo ima velike potencijale za razvoj seoskog, lovnog i vinskog turizma. Ovi oblici turizma mogući su ponajprije zbog činjenice da je križevački kraj bogat čistim podzemnim vodama, mnogim šumskim površinama, ali i općenito lijepom i čistom prirodom. Ovdje se nalazi stanište mnogih biljnih i životinjskih vrsta od kojih su neke i endemske. Sve to privlači posjetitelje iz pretežito urbanih područja koji traže mir i odmor u prirodi. U budućnosti potrebno je poticati obiteljska seoska gospodarstva da se u što većem broju sa svojim smještajnim kapacitetima i prehrambenim proizvodima uključe u turističku ponudu grada Križevaca.

Da bi se ostvarili bolji rezultati iznimno je važno ulagati značajna sredstva u edukaciju i obrazovanje mladih kadrova u turizmu, ali i usavršavati već postojeće. Zbog svih navedenih prirodnih i antropogenih resursa ulaganje u turizam predstavlja najbolju investiciju u uspješnu i sigurnu budućnost ovoga kraja.

POPIS LITERATURE

Stručne knjige i radovi:

1. Badovinac, Z., et. al.: **Prirodne znamenitosti Hrvatske**, Školska knjiga, Zagreb, 1989.
2. Bartoluci, M.: **Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva**, Školska knjiga, Zagreb, 2013.
3. Bilen, M.: **Turizam i okoliš**, Mikrorad, Zagreb, 2011.
4. Jelušić-Kranželić, B., et. al.: **Podravina i Prigorje - kulturna i prirodna baština**, Koprivničko-križevačka županija, Zagreb, 2001.
5. Horvat, G.: **Šume Kalnika**, Tonimir, Varaždinske toplice, 2012.
6. Kranjčev, R.: **Kalnik: iz prigodne baštine kalničkog gorja i prigorja**, Ogranak Matice hrvatske Koprivnica, Koprivnica, 2008.
7. Ružić, P., Demonja, D.: **Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima**, Meridijani, Zagreb, 2010.
8. Svržnjak, K., et. al.: **Ruralni turizam - Uvod u destinacijski menadžment**, Visoko gospodarsko učilište u Križevcima, Križevci, 2014.
9. Žulj, N.: **Križevci i Kalničko prigorje**, Veda, Križevci, 2006.

Stručni časopisi:

1. **Podravina - Časopis za multidisciplinarna istraživanja** (broj 23), Meridijani, Samobor, 2013.

Internet stranice:

1. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, (15.02.2016.)
2. Letak biciklom po prigorju, www.kub.hr, (15.02.2015.)
3. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (15.02.2015.)
4. Planinarski dom Kalnik, www.pldom-kalnik.hr, (15.02.2016.)
5. Turistička zajednica grada Križevaca, www.tz-krizevci.hr, (12.02.2016.)
7. Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije, www.tz-koprivnicko-krizevacka.hr, (15.02.2016.)
8. Turistička zajednica općine Kalnik, www.tz.kalnik.hr, (13.02.2016.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Grb grada Križevaca	3
Slika 2. Općina Kalnik	15
Slika 3. Dvorac Erdödy-Rubido u Gornjoj Rijeci	20
Slika 4. Križevačko veliko spravišće	23
Slika 5. Kalničke uncutarije	25

POPIS TABLICA

Tablica 1. Površina korištenog poljoprivrednog i ostalog zemljišta po kategorijama (u ha) na području Križevaca	4
Tablica 2. Ukupan broj dolazaka, noćenja i struktura turista Općine Kalnik	9
Tablica 3. Ukupan broj dolazaka, noćenja i struktura turista u gradu Križevcima i okolici u razdoblju 2014.-2015. godine.....	10
Tablica 4. SWOT analiza turističke ponude grada Križevaca i okolice.....	31